

TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 5, Sayı: 18, Eylül 2018, s. 413-426

Dr.Öğr Üyesi, Hasan LÖK

Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Finans-Bankacılık ve Finans Bölümü, hasan-
lok@hotmail.com

TÜRKİYE’DE YATIRIM BANKACILIĞI: TSKB ÖRNEĞİ

Özet

Küreselleşmenin etkisiyle kendilerini sürekli olarak geliştiren finansal piyasalar, faaliyetlerini yenileyerek/geliştirerek varlıklarını sürdürmektedirler. Kalkınma ve Yatırım Bankaları içerisinde, kuruluşu 1950 yılında ve ilk olan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB), işlev alanlarını sürekli genişletmekte ve finansal sistem içerisindeki rolünü artırmaktadır. Şirketlerin halka açılması, birleşmeleri, satın alma işlemlerini içeren kurumsal finansmanı önemseyen TSKB, ekonomiye artan oranda kaynak sağlamayı ve müşterilerine en uygun finansman olanaklarını sunmayı hedeflemektedir. Bu çalışmanın amacı, ekonomik büyümede önemli bir yeri olan Kalkınma ve Yatırım Bankalarından biri olan TSKB’nin faaliyetlerini, oluşumunu ve işleyişini incelemektir. Çalışma, TSKB hakkında çok fazla araştırma yapılmamış olması ve aktif yapısının ticari bankalardan ayrışması sebebi ile önem taşımaktadır. Çalışmada yöntem olarak literatür taramasına yer verilmekte olup, konu ile ilgili bilimsel kaynaklardan faydalanılmıştır. Mevduat bankalarına göre çok ön plana çıkmayan TSKB’nin Türkiye’nin finansal sisteminde etkin ve etkili bir kuruluş olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yatırım Bankacılığı, Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB), Türkiye

INVESTMENT BANKING IN TURKEY: IDBT EXAMPLE

Abstract

Financial markets, which constantly develop themselves under the influence of globalization, continue their existence by renewing / developing their activities. Development and Investment Banks in the first founded in 1950 as Industrial Development Bank of Turkey constantly expands the functional areas and increase its role in the financial system. Taking into account corporate financing transactions, mergers and acquisitions, IDBT aims to provide the financing opportunities and to provide the most suitable financial resources for the customers. The aim of the study is to examine the activities, formation and functioning of IDBT, one of the Development and Investment Banks, which has an important place in economic growth. The study is important because there is not much research about IDBT and its asset structure is separated from commercial banks. Literature search is used as a method in the study and it is benefited from scientific sources related to the subject. In the results of study; IDBT concluded that an efficient and effective organization in the Turkish financial system.

Key Words: Investment Banking, Industrial and Development Bank of Turkey (IDBT), Turkey

1. GİRİŞ

Ülke ekonomilerinin güçlü olması, reel sektörün yanında finans sektörünün yani bankacılık sektörünün büyümesine ve gelişmesine bağlıdır. Faaliyetleri açısından, kâr yerine sosyal faydayı amaçlayan yatırım ve kalkınma bankaları, yerel sanayiye kaynak aktarmayı da oldukça önemsemektedirler. Ekonomik gündeme ilişkin görüş bildirmek, istihdamı artıran politikalara yönelmek, yatırımların çevresel etkilerini dikkate almak gibi birçok alanda faaliyet gösteren yatırım ve kalkınma bankaları, kalkınma sürecinin oluşturacağı negatif etkilerin minimize edilmesini amaç edinmiştir.

Bu çalışmada, öncelikle yatırım bankacılığı kavramı irdelenmekte, yatırım bankacılığının faaliyet türleri ve fonksiyonları Türkiye açısından incelenmektedir. Daha sonra özel sermayeli kalkınma bankalarından biri olan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) açıklanmakta olup, TSKB'nin amacı, oluşum süreci, yapısı ve Türkiye'de liderlik ettiği alanlar ele alınmaktadır.

2. Kalkınma Bankacılığı ve Yatırım Bankacılığı

Çalışmanın bu bölümünde Kalkınma Bankacılığı ve Yatırım Bankacılığı konuları irdelenmekte ve her iki bankacılık türünün fonksiyonları ile faaliyet türlerine yer verilmektedir.

2.1. Kalkınma Bankacılığında Yatırım Bankacılığına Geçiş Süreci

Yatırım bankaları, kamu ile yerli ve yabancı sermayeli kuruluşların orta-uzun süreli kaynak gereksinimlerini gidermek için ortaklık pay senedi ve borçlanma senedi gibi menkul değerlerini ihraç etmelerine aracılık eden şirketlerdir. Ayrıca el değiştirmelerine ve birleşmelerine aracılık etmek, finansal danışmanlık yapmak, borsa vb piyasalarda işlem yapmak gibi faaliyetle-

ri de yerine getirmektedirler. Yatırım bankaları ticari bankalardan farklı olarak, tasarruf sahiplerinden mevduat toplamamaktadırlar. Öz kaynakları ile iç ve dış kaynaklardan elde ettikleri fonları, şirketlere orta-uzun vadeli yatırım ve proje kredi, kendi adına veya şirketler adına hisse senedi ve tahvil almak şekliyle faaliyetlerini sürdürmektedirler. Yatırım bankalarının bu işlevleri esas alındığında, finansal sektörde gelişmeleri için gelişmiş bir sermaye piyasasının varlığının söz konusu olması gerekmektedir (Türer vd. 2015: 28).

Gelişmiş ülkelerin iktisadi alandaki bağımsızlığını sağlamak için hızlı bir kalkınma gereksinimine olan ihtiyaçla birlikte, yatırım bankaları gündeme gelmiştir. Yatırım bankacılığı kavramı, özellikle 1945 yılından –II. Dünya Savaşından- sonra önem kazanmaya başlamıştır. Kalkınmaya çalışan ülkelerin sermaye birikimi sorunu ile karşı karşıya kalmaları, bu sorunu, ticari bankaların dışında farklı statüye sahip bankaların kurulması ile aşmaya çalıştıkları görülmüştür (Kalafat, 1991: 5).

Kalkınmakta olan veya kalkınmış olan ülkelerde, yatırım bankacılığının işlevleri, halka açılmada aracılık, müşavirlik, mali yapıları bozulmuş olan şirketlerin mali bünyelerinin düzeltilerek ekonomiye kazandırılması, kuruluşların portföylerinin yönetimi vb. gibi birçok alanı içine almaktadır. Bu işlevleri yanında underwriting (taahhüt) ve müşavirlik hizmetleri, geleneksel ve temel bankacılık faaliyetleri de yatırım bankacılığı işlevlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Mali piyasalardan hisse senedi ihraç yoluyla aracılık hizmetleri yürüten yatırım ve kalkınma bankaları fon oluşturarak, hem firmalara hem de yatırımcılara destekler sağlamaktadır (Koç vd. 2016: 228).

Yatırım bankacılığının gelişimi, para ve sermaye piyasalarının büyümesi ve gelişmesi ile söz konusu piyasalarda kullanılan ürün ve mekanizmaların gelişimine bağlıdır. Yatırım bankaları, hisse senedi ve tahvil ihraç ederek orta-uzun süreli kaynak sağlamak isteyen firmalarla, birikimlerini bu yatırım araçlarına yatırmak isteyen kurumsal ve gerçek kişiler arasında aracılık yapan, birikimlerini şirketlerin piyasaya sürdüğü menkul değerlere yönlendirmesine aracılık eden kurumlardır (Türer vd. 2015:3). Özel tasarrufların, sanayi işletmelerinin ihraç edecekleri menkul kıymetlere kanalize edilmesi, sermaye piyasasının kurulmuş olmasına bağlıdır. Yatırım bankasının oluşabilmesi için temel şart, sermaye piyasasının kurulması ve işlemedir. Sermaye piyasasının işlerlik kazanabilmesi için de yatırım bankaları ve aracı kurumların etkin çalışmalarının önemli bir payı bulunmaktadır (www.ekodialog.com, 2018).

Yatırım ve kalkınma bankaları, yeni yatırım olanaklarının araştırılması, projelendirilmesi, yatırımcılara teknik ve mali desteğin sağlanması ve menkul kıymet borsalarının gelişimini sağlamak için kurulan bankalardır. Kalkınma bankaları, sermaye sıkıntısı içinde olan firmalara ve yeni yatırım yapacak büyük firmalara finansal kaynak sağlamak amacıyla kurulmuştur. Yatırım bankaları ise kredi verme yerine işletmelere uzun vadeli fonlar sağlamada önemli rol oynarlar (Ünal, 2014: 11). Kalkınma ve Yatırım bankaları hakkında ayrı ayrı birçok tanım yapılsa da, her iki bankanın da finansal politikaları yakın olup, iki banka da uzun vadeli finansman alanında faaliyet göstermektedirler. Bu bankaların amacı, uzun vadeli krediler kullanarak, proje ve kalkınma programlarının finansmanlarına kaynak olmaya çalışırlar. Bu bankaların 1980-1990 yılları arasında finansal çeşitlilik sürecinde, faaliyet alanlarını genişletmiş olduğu görülmektedir. Risk sermayesi finansmanı, özelleştirme, işletme finansmanı, müşavirlik ve gözetim, teknik

TİDSAD

yardım, komisyonculuk, yeniden yapılandırma, sigortacılık, finansal kiralama, girişimciliğin geliştirilmesi, yatırım bankacılığı hizmetleri, sermaye piyasası gelişimi gibi benzeri finansal hizmetler de bu bankaların faaliyet alanlarını kapsamaktadır. Kalkınma bankaları, 20. Yüzyılın son çeyreğinden başlamak üzere, yatırım bankalarının işlevini yerine getirerek, faaliyet alanlarını genişletmişlerdir (Koç vd. 2016: 229).

Kalkınma ve Yatırım Bankalarının amacı ve temel fonksiyonları, gelişmekte olan ülkelerde reel sektöre yatırım ve proje desteği sağlamaktır. Bu bankalar, reel sektörde yatırım yapmak isteyen dış yatırımcıların kaynaklarını ülkeye çekerek, yapılacak verimli projeler ile karlılığı ve kalkınmayı sürekli hale getirmek ve proje yönetimi ve finansmanı alanında ortaya çıkan teknik destek açığını gidermektedirler/kapatmaktadır. Ekonomi ve sanayi alanındaki gelişmeyi desteklemeye çalışan söz konusu bankalar, sadece görel olarak daha önemli stratejik yatırım alanlarını belirlemekle kalmamakta, ayrıca bu alanda faaliyet gösteren organizasyonların kapasitelerini artırmalarına, yenilikçi proje üretmelerine ya da yeni yatırım yapmalarına kurumsal, teknik ve finansal olarak katkıda bulunmaktadır (Karahanoğlu, 2017: 168).

2.2. Yatırım Bankacılığı Faaliyet Türleri ve Fonksiyonları

Gelişmiş sermaye piyasalarına sahip ülkelerde yer alan firmalar, ihtiyaç duyduğu finansmanın önemli bir bölümünü menkul kıymet ihracı yoluyla karşılarken, elinde fon fazlası olan yatırımcılar, birikimlerinin önemli bir kısmını bu piyasalarda değerlendirmektedir. Mali piyasalarda bu tür fon akışına aracılık görevi yatırım bankacılığının en önemli fonksiyonunu oluşturmaktadır. Gelişen fon piyasalarındaki fon fazlalığı ve müşteri taleplerindeki artış paralelinde yatırım bankacılığının hizmet hacmi ve ürün çeşitliliği de genişlemektedir. Bu kuruluşların ismi banka olmakla birlikte, yaptıkları iş göz önüne alındığında, tam bir aracılık işlevi görmektedirler. Bu bankalar, bünyelerindeki fonları bizzat yatırıma da yöneltmemektedirler. Bu kuruluşların başlıca faaliyet türleri şu şekilde sıralanabilir (Kalafat, 1991: 45).

- Sermaye piyasası ile ilgili faaliyetlerini dürüst bir şekilde yürüterek gerekli güven havasını oluşturup, sermaye piyasalarının gelişimine katkıda bulunmak,
- Menkul kıymetlerin ihracı yoluyla, tasarruf sahiplerine uzun vadeli kaynak sağlamak,
- Firmaların halka satacakları tahvil ve hisse senetlerini satın alıp, onların adına satışını gerçekleştirmek,
- Şirketlerin birleşmeleri, ayrışmaları, şekil değiştirme, özelleştirme, şirket satın alma konularında aracılık faaliyetlerini yürütmek,
- Halka açılma işlemlerinde, şirketlere danışmanlık sağlayarak menkul değerlerin çeşidi, hisse senedinin satış oranı, zamanı ve fiyatı vb. konularında strateji belirlemek,
- Dış kaynak sağlamak için konsorsiyum oluşturma,
- Satışa çıkartılan menkul değerlere ilişkin her türlü garantiyi ve desteği vererek, sermaye piyasası ürünlerinin geniş kitlelere dağılımını kolaylaştırmak ve ekonomide mevcut fon fazlalığının sahiplik değişimini sağlamak,
- Firmaların ihtiyaç duyduğu orta ve uzun vadeli fonları sermaye piyasaları aracılığıyla temin etmek,
- Sermaye piyasası ürünlerine paralarını yatıran tasarruf sahiplerinin menfaatlarını korumak, ödemelerini garanti etmek,

- Mal ve evrak mukabili akreditif açmak, garanti mektupları vermektir.

Maddeler halinde sayılan bu hususlar, genel başlıklar altında değerlendirildiğinde yatırım bankalarının; fon sağlamak, danışmanlık yapmak, destekleyici hizmetler sunmak şeklinde üç faaliyet alanı bulunmaktadır (Kalafat, 1991: 9). Bazı otoriteler ise yatırım bankalarının işlevlerini genel olarak şu şekilde sıralamaktadırlar (Türer vd. 2015:5):

- Halka açılma kararı vermiş olan şirketlerin piyasaya sürecekleri hisse senedi ve tahvilleri satın alarak, bu şirketler adına satış işlemini gerçekleştirmek,
- Finansal sistemin güven unsurunu katkı yapmak amacıyla kendi işlevlerini açık ve verimli bir şekilde yürüterek sermaye piyasalarının gelişimine katkı sağlamak,
- Geniş halk kesimine menkul değerlerin yayılmasını kolaylaştırarak, ekonomide oluşmuş olan servet birikiminin mülkiyetinin genişlemesini sağlamak,
- Hisse senedi, tahvil vb araçların piyasaya sürülmesine dönük olarak borsalardan fon talep edenlerle birikimlerini menkul kıymetlere yatırarak, fon arz edenlere müşavirlik yapmak,
- Firmalara borsalar aracılığı ile uzun süreli kaynak sağlamak,
- Hisse senedi, tahvil vb. değerlere yatırım yapan birikim sahiplerinin haklarını korumak, temettü, faiz, anapara ödemelerini güvence altına almak,
- Sermaye ve para piyasaları ile döviz piyasasında indirim ve iştirak etmek,
- Şirketlerin birleşme, dağıtma ve şekil değiştirmesi işlemlerinde rol oynamak,
- Şirketlerin satın almalarında rol oynamak,
- Dış kaynak temininde konsorsiyumları örgütlemek,
- Menkul değerlerin satışına garanti (underwriting) oluşturmak,
- Akreditif açmak (emtia karşılığı, vesaik mukabili), kontr garanti vermek,
- Güvence vermektir.

3. Türkiye’de Yatırım Bankacılığı

Türkiye’nin gelişim sürecinde izlenen ekonomik politikadaki değişikliklere bağlı olarak Türk bankacılığının gelişimi paralellik arz etmiştir. 1945-1959 yılları arasında yatırımların, modern işletmelerin, milli gelir ve nüfusun hızlı artması, şehirlerin büyümesi, sanayi sektörünün milli gelirden daha çok pay almaya başlaması ve piyasa için üretimin genişletilmesi, ekonomide para ve kredi ihtiyacının artmasına neden olmuştur. Bu dönemde mevduat bankacılığı yanında kalkınma ve yatırım bankacılığı alanlarında yapılan yatırımların getirisi yükselmiş ve özel bankacılık hızla önem kazanmaya başlamıştır (Yetiz, 2016: 111). Türkiye’de yatırım bankacılığının 1980 sonrasında faaliyetlerini genişlemesi ayrı bir öneme sahiptir (Türer vd. 2015:14). Bu dönemde sermaye piyasası kurumları ve menkul kıymet borsaların kurumsallaşması yatırım bankacılığının önemli hale gelmesine neden olmuştur.

Türkiye’nin sanayileşmesine katkı sağlayan, özellikle yatırımcıların uzun vadeli finansman ihtiyacının karşılanmasında rol oynayan önemli finansal kurumlar, kalkınma ve yatırım bankalarıdır. Bankacılık Kanunu’na göre, mevduat veya katılım fonu kabul etme yanında yatırım bankaları; menkul değer satın alan kişi ve kuruluşlara kredi kullandırma yanında özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getirmektedirler. Ayrıca yurt dışında kurulu yuka-

rdaki nitelikleri yerine getiren kuruluşların Türkiye'deki şubelerini de yatırım bankaları olarak kanunumuz kabul etmektedir (Yurttadur & Demirbaş, 2017: 91).

Türkiye gibi gelişmekte olan ve sürdürülebilir iktisadi kalkınma modelini önemseyen bir ülkenin, kalkınma ve yatırım bankalarının kârlılığını anlaması ve kârlılığı etkileyen faktörleri tespiti, gelecekte oluşturulacak ve hali hazırda oluşturulmakta olan ekonomik faaliyetlerin koordinasyonunda, bu bankaların etkililiğinin artırılması için oldukça önemli olacaktır. Ayrıca bankacılığın alt sektörlerinin daha iyi anlaşılması, bu alanda reel ya da portföy yatırımı yapmayı düşünen yatırımcılar için değerli bir başvuru noktası işlevi görecektir. Finansal organizasyonların yapısal ve kurumsal olarak sürdürülebilir kalkınmayı kolaylaştıracak ve yönlendirecek mekanizmalara sahip olmaları beklenmektedir. Bu kapsamda, Kalkınma ve Yatırım Bankalarının güçlü bir finansal yapıya sahip olmaları verimli ve etkin yönetilmeleri ve sürdürülebilir iktisadi faaliyetlerle bağlantılı olmaları; gelişmekte olan ülkeler için sürdürülebilir iktisadi bir kalkınmanın kolaylaştırıcıları arasında sayılmaktadır (Karahanoğlu, 2017: 170).

Devlete bağlı merkezi denetleme ve politika oluşturma görevlerini üstlenmiş kurumlar için ise bankaları analiz etme ve değerlendirme noktasında, işlev ve yapı itibarıyla farklı bankaların analiz edilmesi gerekliliği altında, bu bankaların karlılığı ile ilgili yapılacak çalışmalar oldukça önemli bir veri olarak hizmet görecektir. Kalkınma ve Yatırım Bankalarının kullandıkları kaynaklar ve aktif yapısının diğer ticari bankalardan oldukça farklı olduğu gerçeği de eklendiğinde, mevduat toplamamaları, yabancı kurumsal ve yapısal fonları kullanmaları, proje temelli ve uzun vadeli fonlama, kurumsal müşteriler ile çalışma önem arz etmektedir (Karahanoğlu, 2017: 170).

Türk Bankacılık sisteminde 2017 yılı itibarıyla faaliyet gösteren banka sayısı 52 olup mevduat bankaları sayısı 34, kalkınma ve yatırım bankaları sayısı 13, katılım bankaları sayısı 5'dir (TBB, 2018:1). Kalkınma ve Yatırım Bankaları sermaye yapılarına göre aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo-1: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Kalkınma ve Yatırım Bankaları

Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	İller Bankası A.Ş.
	Türk Eximbank
	Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Aktif Yatırım Bankası A.Ş.
	Diler Yatırım Bankası A.Ş.
	GSD Yatırım Bankası A.Ş.
	İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.
	Nurol Yatırım Bankası A.Ş.
	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.
Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası
	Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.
	Pasha Yatırım Bankası A.Ş.
	Standard Chartered Yatırım Bankası Türk A.Ş.

Kaynak: www.bddk.org.tr, 2017

2017 yılı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun verileri dikkate alındığında, Türkiye’de faaliyet gösteren toplam 13 adet Yatırım ve Kalkınma Bankası bulunmaktadır. Bu bankalar arasında yabancı sermayeli (Bank Pozitif Kredi ve Kalkınma Bankası, Pasha Yatırım Bankası, ...), devlet (Türkiye Kalkınma Bankası ve Türk Eximbank..) ve özel sermayeli olmak (Türkiye Sanayi ve Kalkınma Bankası..) olmak üzere farklı türde banka faaliyet göstermektedir. Kalkınma ve yatırım bankalarının 3’ü kamu sermayeli, 6’sı özel sermayeli ve 4’ü yabancı sermayeli bankalardır. Yurtdışında yerleşiklerin yüzde 51 ve daha fazla oranda paya sahip oldukları yabancı sermayeli mevduat bankalarının sayısı 21’dir. Bankalar 2017 yılsonu itibariyle 208 bin kişi istihdam ederken, çalışan sayısı bir önceki yıla göre 2.631 kişi azalmıştır. Banka çalışanlarının yüzde 91’i mevduat bankaları, yüzde 2’si kalkınma ve yatırım bankaları tarafından istihdam edilmiştir. Çalışan sayısı, kalkınma ve yatırım bankalarında da 98 kişi azalmıştır. Kalkınma ve yatırım bankalarının bilanço artış hızı yüzde 23 olmuştur. Ayrıca kalkınma ve yatırım bankalarının sektör içindeki payı yüzde 5 olurken, sermaye yeterliliği oranı yüzde 23,6 düzeyindedir (TBB İstatistiki Raporlar, 2017).

4. Yatırım Bankacılığı Faaliyetlerinde TSKB Örneği

Sadece yatırımlara kredi veren bir bankacılık türü olmayan Yatırım Bankacılığında mali aracı kurum olma işlevi önem arz etmektedir. Çalışmanın bu kısmında yatırım bankacılığı faaliyetlerinde ön plana çıkan TSKB açıklanmaktadır.

4.1. Bankanın Kuruluş Amacı ve Tarihçesi

Türkiye’de sanayiye uzun vadeli finansman sağlayan kuruluşlar olarak kalkınma bankacılığının doğuşu asıl olarak, diğer azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi 1950’li

TİDSAD

yıllara dayanır. Bu dönemde bankanın kuruluşu bir milat özelliği taşır (Basu, 1965). İkinci Dünya Savaşı sonrası, Truman Doktrini ve Marshall Planı çerçevesinde Dünya Bankası'nın (özellikle) fikri ve mali desteğiyle oluşturulan TSKB; özel kesim yatırımlarına finansal destek sağlamak üzere farklı bir birikim modelinin öncüsü ve geçmişten kopuşun bir örneği olarak kurulmuştur (Şahinkaya, 2003: 2).

TSKB 1950 yılında, T.C. Merkez Bankası'nın desteklediği bazı ticari bankaların pay ortaklığı ve Dünya Bankasının öncülüğünde Türkiye'nin ilk özel kalkınma ve yatırım bankası olarak İstanbul'da kurulmuştur. Yatırım Bankacılığı, Kalkınma Bankacılığı ve Müşavirlik Hizmetleri olmak üzere üç ana iş kolunda faaliyet gösteren Banka'nın merkezi İstanbul'dur; Ankara ve İzmir'de şubeleri bulunmaktadır (www.tskb.com.tr, 2017: 4). TSKB, kuruluşundan itibaren yatırım projelerini yönetsel, mali, teknik ve ekonomik açıdan değerlendirmektedir (www.cevreciyiz.com, 2007).

TSKB'nin kuruluş amaçları şu şekilde özetlenebilir (Dağlı ve Demir, dergiler.ankara.edu.tr, 2018):

- Öz kaynak yetersizliği bulunan kuruluşların sermayelerine ortak olmak,
- Sanayi, enerji ve turizm sektörüne orta ve uzun vadeli yatırım kredisi sağlamak,
- İş tecrübesi az olan girişimcilere, teknik ve yönetsel yardımda bulunmak.

Yatırım projelerinin kaynak ihtiyacı için orta ve uzun süreli finansman sağlayan bankanın kredileri, üretim ve hizmet sektörü alanlarına dönüktür. Banka özel sektör kuruluşlarının yatırımlarına doğrudan kredi verdiği gibi finansal kiralama ve faktöring şirketleri, ticari bankalar ve katılım bankaları aracılığıyla dolaylı olarak Küçük ve Orta büyüklükteki işletmelere ve dış satımı olan işletmelere kredi kullanılmaktadır. Banka, kurumsal ve bireysel müşterilerinin gereksinimlerine özel tasarladığı hizmetlerle, uluslararası standartlarda yatırım bankacılığı deneyimi arz etmektedir. Kalkınma bankacılığı alanındaki birikimi ve deneyimli kadrosuyla banka, danışmanlık hizmetlerinde diğer yatırım bankalarına göre daha ön plandadır (www.tskb.com.tr, 2017: 4).

Mevduat toplamayan banka, orta ve uzun süreli fon gereksinimini ulusal, bölgesel ve uluslar üstü finans kurumlarından temin ettiği fonlar ve yurt dışı sermaye piyasalarında pazarladığı borçlanma enstrümanlarıyla karşılamaktadır.

4.2. Sermaye Dağılımı ve Kredi Notu

Halka açık olan ve Borsa İstanbul (BİST) Yıldız Pazar'da “TSKB” sembolü ile işlem görmekte olan bankanın hisse senedinin fiili dolaşımdaki hisse oranı yüzde 39'dur. Banka'nın 2017 yılsonu itibarıyla kayıtlı sermayesi 4.500.000.000 lira ödenmiş sermayesi 2.400.000.000 liradır (www.tskb.com.tr, 2017: 4).

Şekil-1: TSKB'nin Ortaklık Yapısını Oluşturan Kurumlar

Kaynak: (www.tskb.com.tr, 2017: 4).

Banka, 2017 yılında Türk finans sektöründe Entegre Rapor yayınlayan ilk kuruluş olmuştur. 2016 yılında gerçekleştirdiği “Yeşil/Sürdürülebilir Tahvil” (Green/ Sustainable Bond) ihracı ile “EMEA Finance Awards 2017” kapsamında “Orta ve Doğu Avrupa’nın En İyi Yeşil Tahvili” ödülüne sahip olmuş, 2017 yılı Mart ayında dünyadaki ilk sermaye benzeri sürdürülebilir tahvili ihraç etmiştir (www.isbank.com.tr, 2017: 57).

Bankanın varlık büyüklüğü, 29 milyar lira olup varlık büyüklüğüne göre Türkiye’nin 15. bankası olarak işlevlerini sürdürmektedir. Banka, menkul değerlere aracılık yapmak üzere Yatırım Finansman Menkul Değerler A.Ş., ekspertiz hizmetleri yapmak üzere Gayrimenkul Değerleme A.Ş., yatırım ortaklığı alanında Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş., müşavirlik alanında Sürdürülebilirlik Danışmanlığı A.Ş. (Escarus) ve dış kaynak temini ve fon arzı konusunda Avrupa Yatırım Fonu (EIF) ana iştiraklerini oluşturmaktadır. Banka iştirakleri ile birlikte toplam 573 kişiyi istihdam etmektedir (www.tskb.com.tr, 2017: 5).

Tablo-2: 2017 Yılı TSKB Rating Notları

	TSKB	Türkiye
Fitch	BB+	BB+
Moody’s	Ba1	Ba1
SAHA	9,54/10	

Bankanın kurumsal yönetim derecelendirme notu, 2017 yılı Ekim ayında 10 üzerinden 9,54 seviyesindedir. 2017 sonunda birleştirilmiş bazda 3,7 milyar lira özkaynak büyüklüğüne ve 29,9 milyar lira aktif toplamına sahip olan bankanın, Fitch Ratings tarafından yapılan değerlendirilmede, uzun vadeli yerli para kredi notu “BBB-”, yabancı para ihraççı kredi notu “BB+”, ulusal kredi notu “AAA” ve tüm notların görünümü “durağan” olarak belirlenmiş, ayrıca, Finansal Kapasite Notu (bb) atanmıştır. Moody’s ise, 20 Mart 2017 tarihinde bankanın uzun süreli ihraççı kredi notunu “Ba1” olarak onaylamış ve görünümünü “negatif” olarak belirlemiştir. Banka’nın referans kredi değerlendirme notu da, “ba2” olarak onaylanmış ve kısa süreli ihraççı kredi notunda değişiklik yapılmamıştır (www.isbank.com.tr, 2017: 57).

4.3. Bankanın Faaliyetleri ve Yatırım Bankacılığı

Sermaye piyasalarında hesap verme ile açıklık yaklaşımına öncülük yapan banka, 1950’li yıllardan günümüze Türkiye ekonomisinin gelişim sürecinde oldukça etkili kuruluşlardan biridir. Ayrıca şirket bonolarının ihracı, yüklenimi ve garantörlüğünü üstlenen ve ilk özel sektör tahvil ihracını gerçekleştiren TSKB’nin faaliyetleri şu şekilde sıralanmaktadır (Ercan & Kestane, 2017: 20);

- İstanbul borsasında işlem gören ilk şirketlerin hisse senetlerinin halka arzını üstlenmek,
- Türkiye ekonomisi tarihinde yurt dışına ilk kez tahvil satışı, birden fazla sektörde danışmanlık hizmetleri,
- Sanayide çevre kirliliğini önleme temalı kredi kullandırma,
- Yenilenebilir enerji sektörüne finansmana desteği, Avrupa Yatırım Fonu Ortaklığı,
- Sürdürülebilirlik çalışmaları, sürdürülebilirlik raporlaması gibi konularda kilit faaliyetleri üstlendiği görülmektedir.

Yeni Devletçi ve Liberal Dönem olarak adlandırılan 1946-1960 yılları arasında özel sektör imalat işletmelerinin üretiminin artmasında Türkiye’de ilk kalkınma bankacılığı alanında kurulmuş olan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.’nin etkisi yüksek olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan Dünya Bankasının çeşitli ülkelerde öncülük etmiş olduğu kalkınma bankacılığı faaliyetleri de ülkemizde bu banka aracılığı ile faaliyete geçirilmiştir. Gelişmekte olan ülkeler için oluşturulan sanayileşme yaklaşımının göstergesi paralelinde bankanın amacı, özel sektör üretim işletmelerine iç ve dış destek sağlamaktır. Bu çerçevede Bankanın amaçları; özel sanayinin kurulmasına ve genişlemesine yardımcı olmak, sermaye yapılarını yerli-yabancı ortaklık biçiminde geliştiren sınaî kuruluşları özendirmek ve pay senedi ile tahvillerin özel mülkiyete geçmesine ve özel mülkiyette kalmasına yardım etmek biçiminde özetlenebilir (Coşkun vd. 2012: 9). TSKB, Türkiye’de kurulan ilk kalkınma bankası olma özelliğinin yanında kuruluş çalışmasında Dünya Bankasının aktif desteği önemli bir olgudur (Kandemir, 2002: 37).

TSKB gelecek dönemlerde ulusal ve uluslararası paydaşlarıyla uzun soluklu ilişkilerin geliştirilmesine yönelik kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisine girmiş ve bu anlamda oluşturulabilecek fırsatlar bakımından (Ercan & Kestane, 2017: 26);

- Kalkınmaya katkı ve ülke ekonomisinin yükselmesi,
- Kalkınmaya dönük kaynak türlerini oluşturma,
- Özel sektörden devlet yönetimine bağımsız verme,
- Kamu ile özel sektör birleşeninde köprü işlevini yerine getirme,
- İklim dostu yatırımların finansmanı,
- Banka nezdinde geleceğe bakış programı oluşturma,
- Piyasaların gelişimine ve mevzuat düzenlemelerine katkı yapma, konularında çalışmalarını sürdürmektedir.

4.4. Bankanın Kalkınma ve Yatırım Bankacılığındaki Liderlik Alanları

423

Türkiye'nin ilk özel kalkınma ve yatırım bankası olan TSKB A.Ş., sanayi başta olmak üzere, bütün ekonomik sektörde özel girişim yatırımlarını desteklemek ve yerli ve yabancı sermayenin Türk firmalarına iştirak etmesine yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Banka hisseleri Borsa İstanbul A.Ş.'de işlem görmektedir (www.isbank.com.tr, 2017: 215). Çevreyi ve toplumun yaşam kalitesini koruyarak, ekonomik büyümeyi sağlayabilmek amacıyla sürdürülebilirlik felsefesinin değerlerini ve iş modelini merkezine koyan banka, yenilikçi bakışıyla sadece sektörüne değil, tüm Türkiye'ye öncülük etmektedir. Bankanın portföyünün büyük çoğunluğu sürdürülebilirlik temalı yatırımlardan oluşmakta, Türkiye'nin düşük karbonlu üretim düzeyine geçişine destek veren öncü bankalar arasında yer almaktadır. Tüm faaliyetlerini sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde şekillendiren banka, kredi sağladığı tüm yatırım projelerinin sosyal ve çevresel etkilerini ölçmektedir. Türkiye bankacılık sektöründe TSKB'nin öncülük ettiği alanlar şu şekilde sıralanabilir (www.tskb.com.tr, 2017: 2);

- Türkiye'nin ilk kalkınma planında görev alma,
- Dünya Bankası Grubu içinde yer alan IFC'nin Türkiye'deki ilk iştiraki,
- Özel sektör tahvil arzında ilk,
- Yurt dışına tahvil satışında Türkiye'nin ilk kurumu,
- Hesaplarını bağımsız denetleme kuruluşuna denetleten ilk şirket,
- Çevresel ve sosyal etkileri, kredi değerlendirme sürecine entegre eden ilk banka,
- Toplam kalite yönetimi çerçevesinde ISO 14001 Sertifikası alan ilk banka,
- Çevre Yönetim Sistemi oluşturan ilk banka,
- Çevre Riski Değerlendirme Modeli kapsamında, Çevresel Risk Değerlendirme Formu'nu hazırlayan tek banka,
- Karbon nötr alanındaki ilk banka,
- Yeşil/ Sürdürülebilir Tahvil (Green/Sustainable Bond) ihraç eden ilk banka,

TİDSAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi /The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 5, Sayı: 18, Eylül 2018, s. 413-426

- Dünyanın “Sermaye Benzeri Sürdürülebilir Tahvili” ihraç eden ilk banka,
- Türk finans sektörünün ilk Entegre Raporu’nu yayınlayan kuruluştur.

TSKB, gelecekte sürdürülebilir değer oluşturma konusunda da; kalkınma bankacılığına, kurumsal, finansal, sosyal ve çevresel konulara yönelik hedefler geliştirmiştir. Kalkınma bankacılığına yönelik hedefler (Ercan & Kestane, 2017: 26):

- Düşük karbonlu ekonomiye geçişe destek olmak,
- Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilir kalkınma planlarına yönelik desteğini sürdürmek,
- Güneş, rüzgâr, biyokütle, jeotermal konularında enerji yatırımlarına odaklanmak,
- Ekonomide kadınların etkinliğini ve katılımını teşvik etmek,
- İş güvenliği ve işçi sağlığı yatırımlarına, finansman desteği sağlamak,
- Enerji ve kaynak verimliliği yatırımlarına, yeni destekler sağlamak,
- Küçük ve orta boy işletmelere verilen desteği artırmak,
- Müşteri çeşitliliğini artırmak,
- Müşterilere sunulan hizmetlerin yelpazesini artırmak,
- Kredi kaynaklarında işkolları çeşitliliğini genişletmek,
- Müşavirlik hizmetlerini çeşitlendirerek derinleştirmek ve sektörel anlamdaki ekonomik etüdlere paydaşların hizmetlerine sunmak.

5. SONUÇ

Yatırım ve kalkınma bankalarının, ülkelerin kalkınmasında ve ekonomilerinin büyümesinde aktif rol oynadığı herkes tarafından bilinmektedir. TSKB’nin, kalkınma bankacılığı faaliyet alanı içerisinde; sanayi yatırımları, yerli üretim, turizm, enerji, çevre alanlarında yatırım yapan girişimcilere yaklaşık 70 yıldan bu yana destek sağlayan ülkemizin en önemli finans kuruluşlarından birisi olma özelliği taşıdığını belirtmek gerekir. Öte yandan bankanın, orta ve uzun süreli krediler, iştirakler ve yurtdışından sağlanan imtiyazlı resmi krediler bakımından, geleneksel kalkınma bankacılığı fonksiyonlarını yeterince sürdürmekte olduğu da belirtilmelidir.

1950 yılında, Türkiye’nin ilk özel kalkınma ve yatırım bankası olarak İstanbul’da kurulan TSKB, günümüzde faaliyet alanlarını çok yönlü olarak genişletmekte ve finans piyasalarında etkinliğini artırmaktadır.

TSKB, banka hesaplarını bağımsız denetleme kuruluşuna denetleten ilk şirkettir. TSKB, sürdürülebilirlik ilkesini bankacılık alanındaki tüm faaliyetlerinde gerçekleştirirken sosyal ve çevresel yatırım projelerini de desteklemektedir. Ayrıca ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Sertifikası alan ve Karbon nötr alanındaki ilk banka özelliğini de taşımaktadır. Özellikle son yıllarda birçok önemli projelere imza atan banka, 2016 yılında Yeşil/Sürdürülebilir Tahvil ihracı ile Orta ve Doğu Avrupa’nın En İyi Yeşil Tahvili ödülünü almıştır. 2017 yılında ise dünyadaki ilk sermaye benzeri sürdürülebilir tahvili ihraç etmiş ve Türk finans sektöründe Entegre Rapor yayınlayan ilk kuruluş olmuştur.

Çalışmada görüldüğü gibi TSKB, Türkiye’de yatırım bankacılığı denilince örnek olarak gösterilebilen, tek bir sektörü destekleyen bir bankadan ziyade, Türkiye’nin hedeflerini önemseyen ve ulusal ve uluslararası yatırımlara öncülük eden bir bankadır. Ayrıca Türkiye’nin yönetsel, mali, teknik ve ekonomik açıdan ön plana çıkan, öncü bankalarından biridir.

Öte yandan, son yıllarda daha ziyade yatırım bankacılığı alanına doğru kaydığına dair görüşlerde de haklılık payının olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışma, literatürde TSKB ile ilgili kapsamlı pek fazla çalışma olmamasından dolayı önemli katkı sağlayacaktır. Çalışmanın bu alanda bundan sonraki yıllarda yapılacak çalışmalara/yayınlarla yol gösterici olması beklenmektedir.

KAYNAKLAR

- Basu, S.K. (1965), *Theory and Practice of Development Banking*, Asia Publishing House, Bombay, India.
- Coşkun, M.N. & Ardor, H.N. & Çermikli, A.H. & Eruygur, H.O. & Öztürk, F. & Tokatlıoğlu, İ. & Aykaç, G. & Dağlaroğlu, T. (2012), *Türkiye’de Bankacılık Sektörü Piyasa Yapısı, Firma Davranışları ve Rekabet Analizi*, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No: 280.
- Dağlı, H. & Demir, M. “Kalkınma Bankacılığının Fonksiyonel Gelişimi: TSKB Örneği”, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/462/5258.pdf>, 17.07.2018.
- Ercan, C. & Kestane, A. (2017), “Kurumsal Raporlamada Yeni Bir Yaklaşım Olarak Entegre Raporlama Ve Bir Vaka Çalışması”, *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM-UHAD) ASSAM International Refereed Journal*, 4(8), 13-29.
- Kalafat, E. (1991), *Yatırım Bankacılığı*, Türkiye İş Bankası A.Ş. Yayınları, Ankara.
- Kandemir, A. (2002), *Dünyada ve Türkiye’de Kalkınma Bankacılığı ve Kalkınmanın Finansmanı*, Araştırma Müdürlüğü, Ankara, http://www.kalkinma.com.tr/data/file/raporlar/ESA/GA/2002-GA/GA-02-03-10_Kalkinma_Bankaciligi_ve_Kalkinmanin_Finansmani.pdf, 20.07.2018.
- Karahanoglu, İ. (2017), “Türk Kalkınma Ve Yatırım Bankalarının Aktif Karlılığını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (50), 167-186.
- Koç, S. & Bağcı, A. & Işık, K.C. (2016), “Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Performansları Açısından Değerlendirilmesi: Türkiye Ölçeği (2002-2012)”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 227-256.
- Şahinkaya, S. (2003), “Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası’ndan Türkiye Kalkınma Bankası’na: 1975-2001 Döneminde Kurumsal Yapıdaki Temel Dönüşümler Üzerine Düşünceler ve Bazı Öneriler”, *ODTÜ Ekonomi Kongresi VI*, Ankara.
- TBB, İstatistik Raporlar, (2018), “Bankacılık Sisteminde Banka, Çalışan ve Şube Sayıları”, https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/920/Banka_Calisan_ve_Subesayilari-Mart_2018.pdf, 21.07.2018.

- TBB İstatistiki Raporlar, (2017), “Bankalarımız”, https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikiraporlar/ekler/929/Bankalarimiz_2017.pdf, 21.07.2018.
- Türer, A. & Öztürk, E. & Ergin, S. (2015), *Türkiye’de ve Dünyada Yatırım Bankacılığı*, TBMM Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- “TSKB İle Önceliğimiz Çevre Konferansı Sonuç Bildirisi”, (2007), http://www.cevreciyiz.com/Upload/Docs/TSKBden_Haberler/cevre_konferansi_2007/01_önceligimiz_çevre_sonuc_bildirisi.pdf, 23.07.2018.
- Ünal, M. (2014), “Türkiye’de Finans Sektöründe Bankacılığın Yeri”, *İzmir Ticaret Odası Ar&Ge Bülten*, http://www.izto.org.tr/portals/0/argebulten/bankaciliksektoru_mugeunal.pdf, 25.07.2018.
- Yetiz, F. (2016), “Bankacılığın Doğuşu ve Türk Bankacılık Sistemi”, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 107-117.
- Yurttadur, M. & Demirbaş, H. (2017), “Türkiye’de Bulunan Katılım Bankaları ve Özel Sermayeli Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması”, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 89-117.
- <https://www.isbank.com.tr/TR/hakkimizda/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/Documents/FaaliyetRaporlari/FaaliyetRaporu2016.pdf>, 23.07.2018.
- <https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Bankalar/Bankalar.aspx>, 21.07.2018.
- <http://www.ekodialog.com/Makaleler/bankacilik-sistemi.html>, 23.07.2018.